

HOVRÄTTEN FÖR ÖVRE NORRLAND **DOM**Referens nr
60003378Sida
1 (6)2 Datum
2005-09-233 Mål nr
B 389-05

ÖVERKLAGAD DOM

Meddelad i
Umeå

03

Underrätt	1 Namn och mål nr Luleå tingsrätt, B 1993-04
	2 Datum för domen 2005-04-26

Parter (antal tilltalade:1)

06

Åklagare	Partsställning Klagande (anslutningsvis) och motpart Namn, tjänstetitel och åklagarmyndighet Ennefors, Thomas, kammaråklagare, Åklagarkammaren i Luleå			
	Målsägande			
Målsägande	Partsställning Målsägandeförteckning, se bilaga B			
	1 Efternamn, tilltalsnamn samt yrke/titel		3 Rättshjälp ☐	
	2 Postadress			
	4 Ombud/Biträde		5 Biträde enl Rättshjälpslagen ☐	6 Målsägandebiträde ☐
Tilltalad				
Tilltalad	Partsställning Klagande och motpart			
	1 Efternamn och alla förnamn Bergmark, Lars JOAKIM			
	2 Personnummer/Samordningsnummer 631207-8931	3 Yrke Titel		
	4 Postadress Brogatan 40 B 2:7, 961 64 BODEN			
	5 Medborgare i		6 Rättshjälp ☐	
	7 Fnhetsberövande Häktad			
07	1 Försvare Forsberg, Bo, advokat, Box 334, 971 09 LULEÅ		2 Offentlig försvarare ☒	3 Ombud ☒
	Saken Grov våldtäkt m.m.			

HOVRÄTTENS DOMSLUT

Se sidan 2.

Målsägande nr 1, motpart

Namn	
Sekretess	
Adress	
c/o målsägandebiträdet	☐ Rättshjälp
Ombud / biträde	
Lehto, Christina, advokat, Box 112, 971 04 LULEÅ	☐ Biträde enligt rättshjälpslagen ☒ Målsägandebiträde

Målsägande nr 2, klagande (anslutningsvis) och motpart

Namn	
Sekretess	
Adress	
c/o målsägandebiträdet	☐ Rättshjälp
Ombud / biträde	
Borgny, Sven, advokat, Box 302, 971 09 LULEÅ	☐ Biträde enligt rättshjälpslagen ☒ Målsägandebiträde

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten ändrar tingsrättens dom i ansvarsdelen på sätt att hovrätten, med tillämpning jämväl av 26 kap. 2 § andra stycket brottsbalken, bestämmer påföljden till fängelse tolv (12) år.
2. Hovrätten ändrar tingsrättens dom i fråga om skadestånd till målsägande 2 på så sätt att hovrätten förpliktar Joakim Bergmark att till målsägande 2 utge skadestånd med fyrahundrafemtiotusen (450 000) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) på 200 000 kr från 1993-01-01 t.o.m. 1994-12-31, på 400 000 kr från 1995-01-01 t.o.m. 1998-12-31 och på 450 000 kr från 1999-01-01 till dess betalning sker.
3. Hovrätten fastställer tingsrättens dom i fråga om skadestånd till målsägande 1.
4. Med ändring av tingsrättens dom vad gäller återbetalningsskyldighet förordnar hovrätten att vad som utgått av allmänna medel vid tingsrätten för försvarare och målsägandebiträden skall stanna på staten.
5. Joakim Bergmark skall kvarbli i häkte till dess domen i ansvarsdelen får verkställas mot honom.
6. Bo Forssberg tillerkänns för försvaret av Joakim Bergmark i hovrätten ersättning av allmänna medel med tiotusenåttio (10 080) kr för arbete. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 2 016 kr.
7. Christina Lehto tillerkänns för sitt arbete som målsägandebiträde åt målsägande 1 i hovrätten ersättning av allmänna medel med femtusensexhundrasjuttio (5 670) kr för arbete. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 1 134 kr.

8. Sven Borgny tillerkänns för sitt arbete som målsägandebiträde åt målsägande 2 i hovrätten ersättning av allmänna medel med sjutusenfemhundrasextio (7 560) kr för arbete. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 1 512 kr.
 9. Vad som i hovrätten utgått av allmänna medel för försvarare och målsägandebiträden skall stanna på staten.
 10. Hovrätten fastställer vad tingsrätten förordnat om sekretess.
 11. Med stöd av 12 kap. 3 § andra stycket sekretesslagen (1980:100) förordnar hovrätten att sekretessen enligt 9 kap. 16 § samma lag fortfarande skall gälla för bandupptagningen av det inom stängda dörrar i hovrätten hållna förhöret med målsägande 2.
-

YRKANDEN M. M. I HOVRÄTTEN

Åklagaren har yrkat att hovrätten dömer Joakim Bergmark till ett längre fängelsestraff. Han har vidare yrkat att hovrätten häktar Joakim Bergmark.

Målsägande 2 har yrkat att hovrätten helt bifaller hans vid tingsrätten framställda skadeståndsyrkande.

Joakim Bergmark har yrkat att hovrätten sätter ned fängelsestraffets längd. Han har vidare yrkat att hovrätten sätter ned skadeståndet för envar av målsägande 1 och målsägande 2 till 200 000 kr, varav 150 000 kr för kränkning och 50 000 kr för sveda och värk. Slutligen har Joakim Bergmark yrkat att helt befrias från återbetalnings-skyldigheten för rättegångskostnader vid tingsrätten.

Part har bestritt motparts ändringsyrkanden.

Målsägande 2 har även i hovrätten biträtt åtalet

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Ansvarsfrågan

Genom tingsrättens dom, som inte överklagats i skuldfrågan, är avgjort att Joakim Bergmark gjort sig skyldig till grov våldtäkt vid ett mycket stort antal tillfällen under tiden 1992 - 1998.

Som framgår av den överklagade domen har det varit fråga om ett mycket stort antal våldtäkter – beräknat till omkring 300 - mot två barn som när övergreppen började endast var sex – sju år gamla. Vidare har barnen stått i beroendeställning till Joakim

Bergmark. Som tingsrätten anfört kan någon annan påföljd än fängelse inte komma i fråga. Hovrätten finner att omständigheterna är sådana att det sammanlagda straffvärdet för brotten ligger mycket nära straffmaximum fjorton år. Med beaktande av att den tid som gått sedan brottsligheten avslutades finner hovrätten att fängelsestraffets längd bör bestämmas till tolv år.

Skadeståndsfrågan.

Skadestånd till målsägande 1

Målsägande 1 har inte överklagat tingsrättens dom i skadeståndsdelen. Skäl att sätta ned skadeståndet föreligger inte. Tingsrättens dom i den delen skall därför fastställas.

Skadestånd till målsägande 2

I denna del har målsägande 2 hörts på nytt i hovrätten. Vidare har i hovrätten förekommit samma skriftliga bevisning som vid tingsrätten.

Hovrättens bedömning

Målsägande 2 har av en närstående utsatts för ett mycket stort antal allvarliga övergrepp. Det har varit fråga om en utomordentligt allvarlig kränkning av målsägandens integritet med alltjämt kvarstående allvarliga verkningar trots att det gått ett antal år sedan övergreppen ägde rum. Med hänsyn härtill finner hovrätten att omständigheterna är sådana att ersättningen för kränkning, i enlighet med målsägandens yrkande, skall bestämmas till 400 000 kr. När det gäller ersättning för sveda och värk finner hovrätten att ersättningen bör bestämmas till det av Joakim Bergmark medgivna beloppet 50 000 kr.

Joakim Bergmark skall således förpliktas att till målsägande 2 utge 450 000 kr jämte ränta enligt vad som framgår av hovrättens domslut.

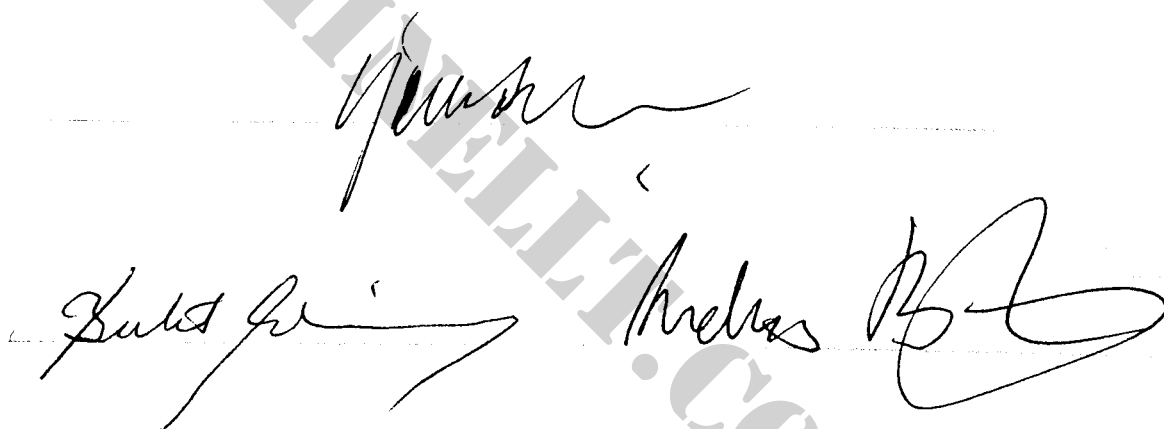
Övrigt

I samband med hovrättens huvudförhandling i målet den 16 september 2005 häktades Joakim Bergmark.

För brottet är inte föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Eftersom det inte är uppenbart att skäl för häktning saknas skall Joakim Bergmark kvarbli i häkte till dess domen i ansvarsdelen får verkställas mot honom.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga C

Överklagande senast fredagen den 21 oktober 2005

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Kjell Persson, hovrättsrådet Bertil Eriksson (referent), hovrättsassessorn Andreas Bogseth samt nämndemännen Roland Holmgren och Lisa Edfast. Enhälligt.

Avräkningsunderlag; se hovrättens aktbil. 38

Underlaget avser

Person-/samordningsnummer/födelseid 631207-8931	Datum för dom/beslut 2005-09-23
Efternamn Bergmark	Förnamn Lars JOAKIM

Ovan angiven person har under en sammanhängande tid av minst 24 timmar varit frihetsberövad som anhållen, häktad eller på något annat sådant sätt som avses i 19 a § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. eller 10 a § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård under nedan angivna tider.

Frihetsberövad

Frihetsberövandet hävt/upphört/avbrutet

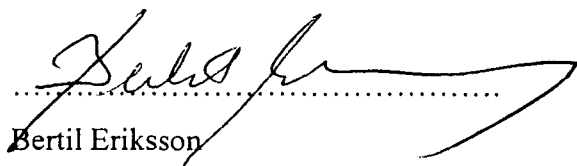
Datum 1. 2004-10-04 2. 2005-09-16	Datum 2004-10-07
---	---------------------

Särskild anteckning

- Kriminalvårdsstyrelsen har lämnat domstolen en underrättelse om att det finns uppgifter hos Kriminalvårdsstyrelsen som är av betydelse för avräkning (8 § förordningen (1974:286) om beräkning av strafftid m.m.).

Särskild upplysning till lokal kriminalvårdsmyndighet m.fl. myndigheter

- Det finns tidigare meddelad dom, beslut eller avräkningsunderlag enligt 12 a § strafföreläggandekungörelsen (1970:60) som innehåller uppgift om frihetsberövande som har betydelse för avräkning (3 § 4 förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.).

Bertil Eriksson

LULEÅ TINGSRÄTT
Rotelgrupp 2

DOM
2005-04-26
meddelad i
Luleå

Mål nr B 1993-04

Bilaga A

PARTER (Antal tilltalade: 1)

Åklagare

Kammaråklagare Anna Bergström
Åklagarkammaren i Luleå

Målsägande

1. Se bilaga 1, nr 1

Målsägandebitråde:
Advokat Christina Lehto
c/o Advokatbyrån Kaiding
Box 112
971 04 Luleå

2. Se bilaga 1, nr 2

Ombud och målsägandebitråde:
Advokat Sven Borgny
c/o Advokatfirman Sven Borgny AB
Box 302
971 09 Luleå

Tilltalad

Lars JOAKIM Bergmark, 631207-8931
Brogatan 40 B 2:7
961 64 Boden

Ombud och offentlig försvarare:
Advokat Bo Forssberg
c/o Bo Forssberg Advokatbyrå
Box 334
971 09 Luleå

Postadress
Box 849
971 26 Luleå

Besöksadress
Skeppsbrogatan 41

Telefon
0920-29 55 00
E-post:

Telefax
0920-29 55 01

Expeditionstid
måndag - fredag
09:00 - 12:00
13:00 - 15:00

LULEÅ TINGSRÄTT
Rotelgrupp 2

DOM
2005-04-26

B 1993-04

DOMSLUT

BEGÅNGNA BROTT

Grov våldtäkt

LAGRUM

6 kap 1 § 1 st 1 p och 3 st brottsbalken i dess lydelse före 2005-04-01

PÅFÖLJD M. M.

Fängelse 10 år

SÄRSKILD RÄTTSVERKAN

Den tilltalade åläggs att betala en avgift på ³⁰⁰~~500~~ kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond. *i dess lydelse före 1999-07-01.*

*Rättat enligt 30 kap 13 §
straffbalken*

2005-04-28 Gynna Skura

BESLUT I ÖVRIGA FRÅGOR, SKADESTÅND M. M.

1. Joakim Bergmark skall utge skadestånd till målsägandena med vardera 300.000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) på 200.000 kr från den 1 januari 1993 och på återstoden från den 1 januari 1999, allt till dess betalning sker.
2. Bo Forssberg tillerkänns ersättning av allmänna medel med 15.120 kr. Av beloppet avser 12.096 kr arbete och 3.024 kr mervärdesskatt.
3. Sven Borgny tillerkänns ersättning av allmänna medel för arbete som målsägandebiträde med 17.640 kr. Av beloppet avser 14.112 kr arbete och 3.528 kr mervärdesskatt.
4. Christina Lehto tillerkänns ersättning av allmänna medel för arbete som målsägandebiträde med 18.900 kr. Av beloppet avser 15.120 kr arbete och 3.780 kr mervärdesskatt.
5. Av kostnaden för målsägandebiträderna och försvaret skall Joakim Bergmark till staten återbetala 18.900 kr.
6. Sekretessen för samtliga uppgifter om målsägandenas identitet, innehållet i läkarintyg enligt 7 § personutredningslagen (aktbil 14), domsbilagorna 1-5 och för bandinspelningar av målsägandenas och den tilltalades berättelser skall bestå i målet.

YRKANDEN M M

Åklagaren har yrkat att Joakim Bergmark skall dömas för *grov våldtäkt* enligt följande, delvis sekretessbelagda gärningsbeskrivning:

Joakim Bergmark har under åren 1992 – 1998 i Älvsbyns, Jokkmokks och Bodens kommuner vid ett stort antal tillfällen haft påtvingade samlag och annat påtvingat sexuellt umgänge med målsägandena, födda 1985 och 1986. Joakim Bergmark har.... etc, se bilaga 2 (hemlig).... Brotten är att bedöma som grova då Joakim Bergmark visat särskild hänsynslöshet och råhet med hänsyn till tillvägagångssätt, frekvens, offrens låga ålder och deras beroende ställning. Joakim Bergmark har utnyttjat målsägandenas skyddslösa ställning, oförstånd och särskilda svårigheter att värja sig såväl fysiskt som psykiskt.

Målsägande 2 har biträtt åtalet.

Joakim Bergmark har förbehållslöst erkänt vad som lagts honom till last. Han har även godtagit rubriceringen grov våldtäkt.

Målsägandena har yrkat skadestånd av Joakim Bergmark med 500.000 kr vardera jämte ränta enligt 6 § räntelagen, se vidare bilaga 3 - 4 (hemliga). Av beloppen avser 100.000 kr sveda och värk och 400.000 kr kränkning.

Joakim Bergmark har medgivit att utge 200.000 kr till dem vardera jämte ränta från den 1 januari 1993. Av beloppet avser 50.000 kr sveda och värk och 150.000 kr kränkning.

DOMSKÄL**Ansvarsfrågan**

Förhör har hållits inför tingsrätten med Joakim Bergmark och målsägandena, se bilaga 5 (hemlig).

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att Joakim Bergmark gjort sig skyldig till ett mycket stort antal sexuella övergrepp mot barnen, i stort sett regelbundet varje vecka i sex års tid genom att på olika sätt hålla fast dem, att barnen försökt, men i regel misslyckats, värja sig mot övergreppen genom att vända och vrida sig och knipa ihop och att barnen stått i beroendeförhållande till gärningsmannen. Antalet brottsfall kan – mycket grovt – beräknas till omkring 300. Eftersom barnen försökt att undgå samlag genom fysiskt motstånd, råder det inget tvivel om att gärningarna skall bedömas som våldtäkt även enligt straffbestämmelsens lydelse före den 1 april i år.

Bland faktorer som kan medföra att en våldtäkt betraktas som grov nämndes i 6 kap 1 § 3 st brottsbalken i dess lydelse efter lagändring, som trätt i kraft den 1 juli 1992, men före de ändringar som skett i år, att gärningsmannen med hänsyn till offrets låga ålder visat särskild hänsynslöshet eller råhet. I rättpraxis har åldern även före lagändringen betraktats som en sådan försvårande omständighet som medför att brottet anses grovt, se t ex NJA 1993 s 310. Där ansåg Högsta domstolens majoritet att ett samlag med en åttaårig flicka, även om barnet inte gjort motstånd mot övergreppet, skulle bedömas som grov våldtäkt.

Joakim Bergmark skall alltså dömas för grov våldtäkt.

Påföljd

Joakim Bergmark förekommer inte i belastningsregistret. Enligt ett läkarintyg enligt 7 § personutredningslagen som utfärdats den 1 november 2004 av specialisten i psykiatri och rättspsykiatri Olga Korvanen led han inte av allvarlig psykisk störning vid brotten eller vid undersökningstillfället. Med hänsyn till straffvärdet kan annan påföljd än fängelse då inte komma i fråga.

För en grov våldtäkt är minimistraffet fängelse i fyra år och maximum tio år. De aktuella brotten har pågått i många år och de har börjat när målsägandena bara var sex – sju år gamla. De har också stått i beroendeställning till Joakim Bergmark. Med

hänsyn härtill och till att brotten begåtts mot två personer är det uppenbart att straffvärdet väsentligt överstiger minimistraffet för ett brott. Straffmaximum är i ett sådant fall fängelse i fjorton år. Vid straffmätningen bör å andra sidan i mildrande riktning beaktas att ovanligt lång tid – minst sex år – förflutit sedan brottsligheten avslutades (jämför nyss angivet rättsfall). Strafftiden bör enligt tingsrätten mening bestämmas till fängelse i tio år.

Skadestånd

I enlighet med bedömningen i ansvarsfrågan är Joakim Bergmark, såsom han också medgivit, skadeståndsskyldig mot målsägandena. I fråga om ersättningens storlek gör tingsrätten följande överväganden.

Det är här fråga om ersättning för kränkning av brottsoffrens personliga integritet, privatliv och människovärde enligt 1 kap 3 § skadeståndslagen i dess lydelse före den 1 januari 2002, då en motsvarande bestämmelse i stället infördes i 2 kap 3 §. Enligt en ny bestämmelse, som samtidigt infördes i 5 kap 6 § skadeståndslagen, skall särskilt beaktas bl a om handlingen haft förnedrande eller skändliga inslag, riktat sig mot någon som har särskilda svårigheter att värja sin integritet eller inneburit missbruk av ett beroende- eller förtroendeförhållande. Lagändringen innebar att dylika omständigheter, som redan tidigare beaktats i rättspraxis, nu nämns i lagtexten. – Ersättningen för integritetskränkning har under den tid brottsligheten pågått och därefter successivt höjts i rättspraxis. Högsta domstolen uttalade i rättsfallet NJA 1997 s 514 att den allmänna nivån vid grövre sexualbrott mot barn, som tidigare varit 70.000 kr, bör ligga vid 100.000 kr. Som skäl till det anfördes en förändrad attityd i samhället till kränkningens svårhetsgrad; sådana brott uppfattas allmänt som en synnerligen grov kränkning av barnets personliga integritet och kan medföra svåra och långvariga begränsningar av barnets möjligheter att som vuxen knyta normala kontakter med andra. Brottoffermyndigheten har år 2001 för sin del bestämt att normalnivån skall vara 150.000 kr. Eftersom det beslutet har fattats flera år efter brotten i detta mål, kan det inte anses vägledande vid den bedömning som tingsrätten nu skall göra.

De övergrepp som Bergmark gjort sig skyldig till har inneburit en mycket allvarlig kränkning av offrens integritet och har pågått i sex år. De har inneburit utnyttjande av

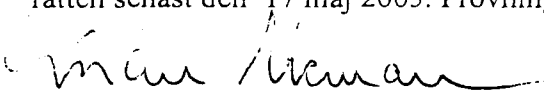
deras svårigheter att värja sig mot sexuella handlingar av en vuxen man och av deras tillit och beroende ställning i en familjrelation. I målet har genom målsägandenas egna uppgifter framkommit att gärningarna har medfört psykiskt lidande, som först på den senaste tiden blivit föremål för psykologbehandling. Till stöd för yrkandet om ersättning för sveda och värk, d v s medicinskt påvisbara följder av övergreppen, har inte åberopats annan utredning än anteckningar i sjukjournal från augusti 2002 och augusti 2004, varav framgår att målsägande 2 lidit av kramp i magen som kunde antas ha psykosomatiska orsaker, men inte specifikt vilka dessa varit.

Tingsrätten finner att ersättningen skäligen bör bestämmas till 300.000 kr till envar av målsägandena. Beloppen innefattar både kränkingsersättning och ersättning för fysiskt och psykiskt lidande. På grund av hur ränteyrkandena bestämts och vitsordats bör till följd av denna bedömning räntan utgå på 200.000 kr från den 1 januari 1993 och på återstoden från den 1 januari 1999.

Joakim Bergmarks återbetalningsskyldighet mot staten för advokatkostnaderna skall med hänsyn till hans ekonomiska förhållanden begränsas till 30 %.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 6 (DV 400)

Överklagande, ställt till Hovrätten för Övre Norrland, skall ha kommit in till tingsrätten senast den 17 maj 2005. Prövningstillstånd krävs inte.

Göran Ekman

Underlag för avräkning för frihetsberövande, se aktbil 44